

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lutego 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Wojciechowski

Ławnik SN Jacek Leśniewski

Protokolant Karolina Majewska

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej
na rozprawie w dniu 8 lutego 2023 r.

sprawy **sędzi Sądu Rejonowego w Ł. - K. B.**

obwinionej o czyn z art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju
sądów powszechnych

z powodu odwołań wniesionych przez Krajową Radę Sądownictwa, Ministra
Sprawiedliwości i Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych
od postanowienia Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku
z dnia 12 października 2020 r., sygn. akt ASD 1/2020

postanowił:

- 1. uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać
Sądowi Dyscyplinarnemu przy Sądzie Apelacyjnym w Łodzi do
rozpoznania;**
- 2. kosztami postępowania odwoławczego obciążyć Skarb
Państwa.**

UZASADNIENIE

UZASADNIENIE

Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych wniósł do Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku wniosek o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej sędziego Sądu Rejonowego w Ł. – K. B., która została obwiniona o to, że:

w dniu 28 czerwca 2018 r. w Ł. wykorzystując status członka Zgromadzenia Przedstawicieli Sędziów Apelacji [...], w celu wspierania interesu własnego, nie wyłączyła się od udziału w głosowaniu nad kandydaturami na wolne stanowiska sędziowskie w Sądzie Okręgowym w Ł., przeprowadzonym w celu przedstawienia tych osób Krajowej Radzie Sądownictwa - w sytuacji, gdy opiniowano jej własną kandydaturę oraz kontrkandydatów, co podważało przeprowadzenie przedmiotowej procedury kwalifikacyjnej z zachowaniem zasad równych szans wszystkich kandydatów, przez co naruszyła wynikający z art. 82 § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych obowiązek postępowania zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim, w tym w szczególności obowiązek stania na straży prawa i kierowania się zasadami godności i uczciwości w służbie i poza nią, to jest zachowania przynoszącego ujmę godności sędziego i naruszającego zasady etyki zawodowej, określone w § 2, § 3 i § 5 ust. 2 Zbioru etyki zawodowej sędziów, będącego załącznikiem do uchwały Nr 25/2017 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 13 stycznia 2017 r. , tj. o czyn z art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej: „u.s.p.”).

Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku postanowieniem z dnia 12 października 2020 r., sygn. akt ASD 6/2020, uwzględniając wniosek obrońców obwinionej – sędziego W. Ż. i adw. A. R., na podstawie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. oraz art. 133 u.s.p. w pkt. 1 umorzył postępowanie dyscyplinarne wobec obwinionej sędzi K. B., w pkt 2 obciążył kosztami postępowania dyscyplinarnego Skarb Państwa.

Odwołanie od postanowienia wniosła Krajowa Rada Sądownictwa zaskarżając je w całości. Na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła obrazę przepisów postępowania mającą

wpływ na jego treść, tj. art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., przez przyjęcie przez sąd dyscyplinarny I instancji - niezgodnie z przepisami prawa i regułami ich wykładni, że Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych nie był podmiotem uprawnionym do prowadzenia sprawy dyscyplinarnej sędziego sądu rejonowego i w konsekwencji przyjęciu, że organ ten pozbawiony jest w niniejszej sprawie przymiotu uprawnionego oskarżyciela przed sądem dyscyplinarnym, co w konsekwencji skutkowało pozbawionym uzasadnienia przyjęciem, że w niniejszej sprawie zachodzi negatywna przesłanka procesowa określona w art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., tj. brak skargi uprawnionego oskarżyciela i umorzeniem postępowania.

Na podstawie tak skonstruowanego zarzutu Krajowa Rada Sądownictwa wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz o przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi Dyscyplinarnemu przy Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku.

Odwołanie od postanowienia wniósł również Minister Sprawiedliwości, skarżąc je w całości. Na podstawie art. 438 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. zaskarżonemu postanowieniu zarzucił obrazę przepisów postępowania - art. 112a § 1a u.s.p. i art. 112 § 1 i 2 u.s.p. przez ich wadliwą wykładnię oraz art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. przez niewłaściwe (bezpodstawne) zastosowanie, która miała wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia.

Na podstawie tak skonstruowanego zarzutu Minister Sprawiedliwości wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy dyscyplinarnej Sądowi Dyscyplinarnemu przy Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku do rozpoznania.

Odwołanie od postanowienia wniósł także Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych, zaskarżając je w całości. Na podstawie art. 438 pkt. 2 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. zaskarżonemu postanowieniu zarzucił mającą wpływ na treść zaskarżonego postanowienia obrazę przepisów postępowania, tj. art. 128 u.s.p. w zw. z art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. w zw. z art. 112 § 1 u.s.p., polegającą na przyjęciu przez Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku, wbrew przepisom prawa i regułom ich wykładni, że Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych nie był uprawniony do wszczęcia i prowadzenia sprawy dyscyplinarnej sędziego sądu rejonowego, a w konsekwencji na przyjęciu, że organowi temu nie przysługiwały przymioty uprawnionego oskarżyciela przed

sądem dyscyplinarnym, co skutkowało nieuzasadnionym przyjęciem negatywnej przesłanki procesowej w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela i umorzeniem postępowania przeciwko obwinionemu sędziemu sądu rejonowego.

Na podstawie tak skonstruowanego zarzutu Rzecznik Dyscyplinarny wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Dyscyplinarnemu przy Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku do merytorycznego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesione w sprawie odwołania były zasadne i zasługiwały na uwzględnienie.

Zasadne są zarzuty wszystkich skarżących, iż sąd I instancji dopuścił się obrazy art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., uznając, że Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych nie jest podmiotem uprawnionym do prowadzenia sprawy dyscyplinarnej sędziego sądu rejonowego, a w konsekwencji pozbawiony jest w niniejszej sprawie przymiotu uprawnionego oskarżyciela przed sądem dyscyplinarnym, co skutkowało błędnym przyjęciem, że w sprawie zachodzi negatywna przesłanka procesowa w postaci braku skargi uprawnionego oskarżyciela i umorzeniem postępowania.

Zgodzić się należy z przedstawionym przez Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych poglądem, iż „przywołany art. 112 u.s.p. i wskazana w nim kompetencja do występowania w określonej kategorii spraw dotyczy postępowań już zawisłych w sądzie dyscyplinarnym, gdzie rzecznik dyscyplinarny, po złożeniu wniosku o ukaranie sędziego nabywa status oskarżyciela. Art. 112 u.s.p. w § 1 i 2 dotyczy bowiem nie rzecznika dyscyplinarnego, a oskarżyciela występującego przed sądem dyscyplinarnym (niezależnie od bezspornej okoliczności, że oskarżycielem takim może być tylko rzecznik dyscyplinarny). Przepisy umieszczone w § 1 i 2 jednoznacznie odnoszą się tylko do oskarżycieli przed sądem dyscyplinarnym i nie normują kompetencji, o których mowa w art. 114 u.s.p.”

Dodatkowo podkreślić należy, iż art. 112 u.s.p. dotyczy zarówno „spraw dyscyplinarnych” *sensu stricto*, jak i innych spraw np. spraw delibacyjnych (art. 80 u.s.p. i art. 106zd u.s.p.), w przedmiocie zawieszenia sędziego w czynnościach

służbowych (art. 129 u.s.p.), lub zarządzenia o przerwie w wykonywaniu czynności (art. 130 § 1 u.s.p.). Określa on przede wszystkim ogólną właściwość oskarżycielską poszczególnych rzeczników dyscyplinarnych (określonych szczegółowo w art. 112d u.s.p.) w oparciu o kryterium podmiotowe (funkcja lub stanowisko obwinionego). Jednakże pośrednio wynika z niego także ogólna właściwość miejscowa i rzeczowa rzecznika dyscyplinarnego w ww. sprawach sędziów. Skoro bowiem Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych oraz Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych posiadają – jak wynika z generalnej zasady określonej w art. 112 § 2 u.s.p. - wyłączne uprawnienia oskarżycielskie przed sądami dyscyplinarnymi w sprawach sędziów sądów apelacyjnych oraz prezesów i wiceprezesów sądów apelacyjnych i sądów okręgowych, to w stosunku do tych osób na terenie całego kraju posiadają oni wyłączne uprawnienia do podejmowania czynności i kierowania wniosków do właściwego miejscowo sądu dyscyplinarnego. Podobnie kształtuje się ogólna właściwość miejscowa i rzeczowa zastępców rzeczników dyscyplinarnych działających przy sądach apelacyjnych i okręgowych.

Natomiast szczególna właściwość rzeczowa i miejscowa Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych oraz Zastępców Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych wynika z art. 114 § 1 u.s.p. i art. 112a § 1a i § 3 u.s.p. Zgodnie z treścią pierwszego z powołanych przepisów, rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności wyjaśniające na żądanie Ministra Sprawiedliwości, prezesa sądu apelacyjnego lub prezesa sądu okręgowego, kolegium sądu apelacyjnego lub kolegium sądu okręgowego, Krajowej Rady Sądownictwa, a także z własnej inicjatywy. Wobec braku jakichkolwiek ograniczeń ustawowych w tym zakresie, przyjąć należy, że Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych oraz Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych muszą na żądanie uprawnionego organu lub mogą z własnej inicjatywy podjąć czynności wyjaśniające w każdym wypadku i w stosunku do każdego sędziego sądów powszechnych, a w razie stwierdzenia podstaw do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, przeprowadzić to postępowanie, przedstawić zarzut i skierować do sądu dyscyplinarnego wnioski o ukaranie (bądź odmówić wszczęcia postępowania dyscyplinarnego lub je umorzyć). Ponadto -

zgodnie z art. 112a § 1a i § 3 u.s.p. - jest on uprawniony do przekazania prowadzonej sprawy - na każdym etapie - zastępcy rzecznika dyscyplinarnego działającego przy sądzie apelacyjnym lub okręgowym, jak też przejąć prowadzone przez nich sprawy do własnego prowadzenia. W sprawach prowadzonych przez Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych w trybie art. 114 § 1 u.s.p., jak też przejętych do prowadzenia w trybie art. 112a § 1a i § 3 u.s.p., niewątpliwie przysługuje mu szczególne uprawnienie oskarżycielskie przed sądem dyscyplinarnym (art. 112 § 1 u.s.p.), co stanowi odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 112 § 2 u.s.p.

Trafny jest także argument zawarty w uzasadnieniu odwołania Krajowej Rady Sądownictwa, że „przepisy u.s.p. w brzmieniu obowiązującym do 2 kwietnia 2018 r. przewidywały odpowiednio, że: art. 112 § 1 u.s.p. „ *Uprawnionym oskarżycielem przed sądem dyscyplinarnym, w sprawach sędziów sądów apelacyjnych, a także prezesów oraz wiceprezesów sądów okręgowych, jest rzecznik dyscyplinarny, w sprawach zaś pozostałych sędziów zastępca rzecznika dyscyplinarnego*”, art. 112 § 6 u.s.p. „*Rzecznik dyscyplinarny jest uprawniony do przejęcia każdej sprawy prowadzonej przez zastępcę rzecznika dyscyplinarnego, jeżeli uzna to za uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości*”. W świetle ówczesnego brzmienia tych przepisów, które jest tożsame z obecnym ich brzmieniem kompetencja rzecznika dyscyplinarnego do prowadzenia spraw sędziów sądów okręgowych i rejonowych nie tylko nie budziła wątpliwości interpretacyjnych, ale znajdowała potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym problematyki postępowania dyscyplinarnego.” (zob.: postanowienie Sądu Najwyższego z 14 marca 2002 r. o sygn. akt SNO 3/02, OSNSD 2002, poz. 3).” Prezentowany powyżej pogląd prezentowany jest także w orzecznictwie Izby Odpowiedzialności Zawodowej (zob.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2022 r. sygn. II ZOW 42/22).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy zauważyć, że czynności wyjaśniające zostały w niej podjęte przez Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych nie z własnej inicjatywy, ale na podstawie żądania uprawnionego na podstawie art. 114 § 1 u.s.p. organu, tj. Krajowej Rady Sądownictwa.

Zgodnie z treścią powołanego przepisu, Rzecznik Dyscyplinarny był zobowiązany do podjęcia czynności wyjaśniających, a w związku ze stwierdzeniem podstaw do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, przeprowadzić je i skierować wniosek o ukaranie do sądu dyscyplinarnego (art. 114 § 2 -8 u.s.p.). W związku z tym, iż sprawa dyscyplinarna nie została przekazana właściwemu miejscowo zastępcy rzecznika dyscyplinarnego działającemu przy sądzie okręgowym, Rzecznikowi Dyscyplinarnemu Sędziów Sądów Powszechnych przysługiwały też uprawnienia oskarżycielskie (art. 112 § 1 u.s.p.). Wobec powyższego wnioskowanie sądu I instancji o braku ustawowych uprawnień Rzecznika Dyscyplinarnego do wszczęcia i prowadzenia postępowania dyscyplinarnego przeciwko obwinionej SSR K. B. oraz do skierowania skargi w postaci wniosku o ukaranie, jest niewątpliwie błędne.

Z tego też względu należało uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. W związku z tym, iż obwiniony K. B. jest sędzią Sądu Rejonowego w Ł., a zatem zgodnie z treścią art. 110 § 1 pkt 1 lit. a u.s.p., aktualnie właściwy miejscowo dla rozpoznania jej sprawy dyscyplinarnej jest Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w Łodzi. W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, po uchyleniu, zaskarżonego postanowienia, przekazał sprawę dyscyplinarną obwinionej Sądowi Dyscyplinarnemu przy Sądzie Apelacyjnym w Łodzi do rozpoznania, a nie Sądowi Dyscyplinarnemu przy Sądzie Apelacyjnym w Białymstoku, gdyż ten ostatni Sąd, po stwierdzeniu braku swojej właściwości, również tak by postąpił (por. art. 110 § 1 pkt 1 lit. a u.s.p. oraz art. 35 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p.).